



Sygn. akt III KK 71/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **S. U.**

skazanego z art. 278 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 października 2021 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku

z dnia 23 lipca 2019 r., sygn. akt VI Ka 108/19,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Słupsku

z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. akt XIV K 390/18,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

2. zarządza zwrot opłaty od kasacji oskarżonemu S. U.

UZASADNIENIE

S. U. został oskarżony o to, że

„w dniu 8 maja 2017 r. w S. przy ul. [...] z pomieszczeń firmy D., będąc uprzednio skazanym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Kartuzach z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt II K 181/15, za przestępstwo umyślne przeciwko mieniu na karę 2 /dwóch/ lat i 3 /trzech/ miesięcy pozbawienia wolności w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary, dokonał zaboru w celu przywłaszczenia mienia w postaci portfela o wartości 100 złotych z zawartością pieniędzy w kwocie 20.000 zł oraz dokumentów w postaci dowodu osobistego, prawa jazdy i pozwolenia na broń gazową na nazwisko A. P. oraz dowodu rejestracyjnego pojazdu C. o nr. rej. [...] na nazwisko T. B. czym działał na szkodę A. P. i T. B.,

tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.”

Wyrokiem z dnia 19 grudnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Słupsku, sygn. akt XIV K 390/18:

1. uznał „oskarżonego S. U. za winnego tego, że w dniu 8 maja 2017 r., będąc uprzednio skazanym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Kartuzach z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt II K 181/15 za przestępstwo umyślne przeciwko mieniu na karę 2 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności, którą to karę odbył w części w okresie od 17 marca 2011 r. do 18 marca 2011 r. i od 4 marca 2016 r. do 8 maja 2017 r., w S. przy ul. [...], z pomieszczeń firmy D., dokonał zaboru w celu przywłaszczenia mienia w postaci portfela o wartości 100 zł z zawartością pieniędzy w nieustalonej kwocie nie mniejszej niż 3.000 zł, a także kradzieży dokumentu stwierdzającego tożsamość innej osoby, tj. dowodu osobistego A. P., czym działał na szkodę A. P., kwalifikując ten czyn jako występki z art. 278 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.” i za to na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności;

2. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego S. U. obowiązek naprawienia części szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego A. P. kwoty 3.100 (trzech tysięcy stu) zł.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego. Zaskarżając go w części obejmującej punkty 1. i 2., zarzucił:

„1. Obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., polegającą na dowolnym ustaleniu, iż w skradzionym portfelu należącym do A. P. znajdowały się pieniądze <<w nieustalonej kwocie nie mniejszej niż 3.000 złotych>>, podczas gdy przedmiotowe ustalenie nie znajdowało oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

2. Obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., polegającą na dowolnym ustaleniu, iż oskarżony dopuścił się popełnienia przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., podczas gdy przedmiotowe ustalenie nie znajdowało dostatecznego oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

3. Obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., polegającą na dowolnym ustaleniu, iż oskarżony <<wiedział>>, iż w skradzionym portfelu należącym do A. P. znajdują się dokumenty, w tym <<już na pewno>> jego dowód osobisty, a zatem również, że oskarżony chciał dokonać zaboru tegoż dowodu osobistego w celu jego przywłaszczenia, podczas gdy przedmiotowe ustalenie nie znajdowało oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym”.

Formułując powyższe zarzuty wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego S. U. od zarzucanego mu przestępstwa,

ewentualnie o:

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w Słupsku, sygn. akt VI Ka 108/19:

I. zmienił wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że:

a. ustalił, iż S. U. dopuszczając się przypisanego w punkcie 1. czynu zabrał w celu przywłaszczenia mienie w postaci portfela wartości 100 zł (sto złotych) z zawartością pieniędzy w nieustalonej kwocie, nie mniejszej niż 2.000,00 zł (dwa tysiące złotych),

b. obniżył ustaloną w punkcie 2. kwotę z tytułu naprawienia przez S. U. części szkody do wysokości 2.100,00 zł (dwa tysiące sto złotych);

II. w pozostałej części utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego, w części obejmującej punkty I. i II. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

„1. Rażące naruszenie prawa procesowego mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na:

a) przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz dowolnym ustaleniu, iż w portfelu mającym stanowić przedmiot wykonawczy kradzieży z całą stanowczością znajdowały się pieniądze w nieustalonej kwocie nie mniejszej niż 2000 złotych, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw dla przyjęcia, ażeby w portfelu mającym stanowić przedmiot wykonawczy kradzieży miały znajdować się pieniądze w kwocie przekraczającej (wraz z wartością samego portfela ustaloną na kwotę 100 złotych) wartość 500 złotych, o której mowa w art. 119 § 1 k.w.,

b) przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz dowolnym ustaleniu, iż kwota 2000 złotych wpłacona w dniu 09.05.2017 r. w kasie Sądu

Rejonowego w Gdyni przez S. U. na poczet orzeczonej wobec niego grzywny stanowiła w całości kwotę znajdującą się w portfelu skradzionym przez skazanego w dniu 08.05.2017 r., a więc dzień wcześniej, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy, w szczególności zeznania świadka B. U. z dnia 23.07.2019 r., nie dawał dostatecznych podstaw dla poczynienia tego ustalenia,

c) przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz dowolnym uznaniu, iż pomiędzy zeznaniami świadka B. U. złożonymi w toku postępowania przygotowawczego w dniu 21.06.2017 r. a zeznaniami tego świadka złożonymi w toku postępowania odwoławczego na rozprawie apelacyjnej w dniu 23.07.2019 r. zachodzi <<całkowita sprzeczność>> wykluczająca wiarygodność zeznań tego świadka w części dotyczącej pochodzenia kwoty 2000 złotych wpłaconej przez S. U. w dniu 09.05.2017 r. w kasie Sądu Rejonowego w Gdyni na poczet orzeczonej wobec niego grzywny, podczas gdy brak było dostatecznych podstaw do przyjęcia, ażeby w tym zakresie pomiędzy zeznaniami świadka B. U. złożonymi w dniu 21.06.2017 r. a złożonymi w dniu 23.07.2019 r. zachodziła sprzeczność,

d) przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów oraz dowolnym ustaleniu braku u S. U. w dniach 08.05.2017 r. i 09.05.2017 r. własnych środków pieniężnych pozwalających mu na dokonanie wpłaty kwoty 2000 złotych w kasie Sądu Rejonowego w Gdyni na poczet grzywny oraz braku przekazania tejże kwoty oskarżonemu na ten cel przez jego żonę B. U., podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw dla poczynienia tych ustaleń.

2. Rażąco naruszenie prawa procesowego mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nienależytym - powierzchownym oraz schematycznym odniesieniu się do zarzutu apelacyjnego zawartego w punkcie 3. apelacji z dnia 01.02.2019 r. poprzez ograniczenie się do ogólnikowego stwierdzenia, że nie podziela się przedmiotowego zarzutu apelacyjnego oraz do powtórzenia kwestionowanej przez apelującego argumentacji Sądu I instancji, podczas gdy doprowadziło to do sytuacji nie rozpoznania istoty zarzutu apelacyjnego zawartego w punkcie 3. apelacji z dnia 01.02.2019 r., albowiem Sąd Odwoławczy w najmniejszym zakresie nie odniósł się do wyeksponowanych przez apelującego szczegółowych wątpliwości dotyczących

strony intelektualnej i woluntatywnej zamiaru oskarżonego istniejącego w chwili dokonywania przez niego kradzieży portfela wraz z zawartością, które wykluczały przypisanie mu zamiaru bezpośredniego kierunkowego warunkującego przypisanie mu przestępstwa kradzieży dowodu osobistego A. P. znajdującego się wewnątrz portfela, tj. przestępstwa z art. 275 § 1 k.k.;

3. rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 275 § 1 k.k. poprzez niewłaściwe zastosowanie (błędą subsumcję), polegające na uznaniu, że oskarżony S. U. dokonując kradzieży portfela z zawartością pieniędzy na szkodę A. P. zarazem dokonał na jego szkodę kradzieży znajdującego się wewnątrz tego portfela dokumentu stwierdzającego tożsamość innej osoby, tj. dowodu osobistego A. P., gdyż w takim przypadku celem przywłaszczenia objęta była cała potencjalna zawartość portfela, podczas gdy poczynione w sprawie ustalenia faktyczne nie pozwalały przyjąć, by oskarżony dokonując kradzieży portfela wraz z zawartością pieniędzy jednocześnie w zakresie zaboru dowodu osobistego A. P. znajdującego się wewnątrz tego portfela wypełnił znamiona strony podmiotowej przestępstwa opisanego w tym przepisie prawa materialnego”.

Finalnie autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku w zaskarżonej części obejmującej jego punkty I. i II. oraz uchylenie zmienionego nim wyroku Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie XIV K 390/18 w części obejmującej jego punkty 1. i 2. oraz przekazanie sprawy temu ostatniemu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na aprobatę zasługiwały tylko zarzuty sformułowane w punktach 2. i 3. kasacji i to ich uwzględnienie spowodowało uchylenie zaskarżonego wyroku. Natomiast zarzut opisany w punkcie 1. został uznany za oczywiście bezzasadny i nie podlega omówieniu w pisemnych motywach rozstrzygnięcia, był bowiem przedmiotem ustanego uzasadnienia w toku rozprawy kasacyjnej.

Odnosząc się zatem do problematyki poruszonej w uwzględnionych zarzutach kasacji Sąd Najwyższy pragnie przypomnieć, że zgodnie z art. 275 § 1 k.k.: „Kto posługuje się dokumentem stwierdzającym tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe lub dokument taki kradnie lub go przywłaszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

Autor kasacji słusznie wywiódł, że warunkiem przypisania kradzieży dowodu osobistego jest stwierdzenie, że sprawca miał świadomość, iż wśród zabranych przedmiotów znajduje się taki dokument i chciał go przywłaszczyć. Kradzież dokumentu, tak jak kradzież rzeczy, stanowi bowiem przestępstwo umyślne kierunkowe (zob. np. W. Wróbel, Komentarz do art. 275 Kodeksu karnego, LEX/el. 2021, teza 14.; M. Mozgawa, Komentarz do art. 275 Kodeksu karnego, LEX/el. 2021, teza 10.).

Pogląd taki jest konsekwentnie prezentowany w judykaturze. Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 1996 r., Sąd Apelacyjny w Krakowie, sygn. akt II AKa 61/96, przyjął, że: „Kradzież dowodu osobistego można popełnić tylko z winy umyślnej z zamiarem kierunkowym, jak każdą inną kradzież. Gdy sprawca zaboru nie wiedział, że wśród zabieranych rzeczy znajduje się dowód osobisty, nie można uznać, że chciał ten dowód sobie przywłaszczyć. Jeśli zaś później dowód osobisty tak zabrany oddał pokrzywdzonemu przez pośrednika (odesłał, wyrzucił), dowodzi to braku zamiaru późniejszego przywłaszczenia go sobie”. Z kolei, Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 23 maja 2014 r., sygn. akt II AKa 116/14, uznał, iż „Zabór dowodu osobistego, będącego dokumentem stwierdzającym tożsamość nie wypełnił jednak dyspozycji art. 275 § 1 k.k., skoro oskarżeni nie działali w zamiarze jego przywłaszczenia, a wzięli go niejako przez przypadek dlatego, że znajdował się wśród dokumentów”. W wyroku z dnia 18 listopada 2015 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie, sygn. akt II AKa 223/15, orzekł, że „gdy sprawca zaboru nie wiedział, że wśród zabieranych rzeczy znajduje się dowód osobisty, to nie można uznać, że chciał ten dowód sobie przywłaszczyć”. Podobne poglądy można także odczytać z treści wyroków Sądu Apelacyjnego w Krakowie z: 8.11.1995 r., II AKr 289/95, (KZS 1995, z. 12, poz. 14); 24.09.1992 r., II AKr 160/92, (KZS 1992, z. 10, poz. 20).

W kwestii tej wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 stycznia 2016 r., sygn. akt V KK 401/15, w którym stwierdził, że „Zabór dowodu osobistego, będącego dokumentem stwierdzającym tożsamość, nie wypełnił dyspozycji art. 275 § 1 k.k., gdy oskarżeni nie działali w zamiarze jego przywłaszczenia, a wzięli go niejako <<przez przypadek>> dlatego, że znajdował się wśród dokumentów, które sprawcy zabrali z okradzionego mieszkania”.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy uznać, że sam fakt zaboru dowodu osobistego nie mógł prowadzić do przypisania S. U. przestępstwa z art. 275 § 1 k.k. Do tego bowiem niezbędne było również stwierdzenie istnienia po stronie oskarżonego świadomości, że ten dokument znajdował się w skradzionym portfelu oraz zamiaru jego przywłaszczenia. Tych elementów zachowania S. U. jednak nie ustalono, co uniemożliwiało Sądom obu instancji skazanie go za ten czyn. Trafne wyeksponowanie tego uchybienia w kasacji spowodowało uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 23 lipca 2019 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd ten będzie miał na uwadze, że uchylenie dotyczyło wprowadzić całości wyroku zaskarżonego kasacją, ponieważ sprawcy przypisano kradzież dokumentu w zbiegu kumulatywnym z kradzieżą portfela i pieniędzy, a Sąd Najwyższy nie mógł dokonać eliminacji fragmentu opisu czynu i części kwalifikacji. Jak jednak wskazano w uzasadnieniu niniejszego wyroku powodem uchylenia było błędne rozstrzygnięcie co do kradzieży dowodu osobistego pokrzywdzonego.

Tym samym w postępowaniu ponownym konieczne będzie zweryfikowanie świadomości oskarżonego odnośnie do zawartości portfela i jego rzeczywistego zamiaru zaboru również rzeczzonego dokumentu.

W wyniku tej czynności, Sąd odwoławczy podejmie decyzję co do opisu czynu i jego kwalifikacji prawnej, a także – co oczywiste – w przedmiocie wymiaru kary za przypisane oskarżonemu przestępstwo, mając na uwadze, że wyrok został

uchylony na skutek uwzględnienia środka zaskarżenia wniesionego na korzyść S. U.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

(r.g.)

[ms]